

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

"המורכבות ב'גנבת הברכות" - "בהדי כבשי דרחמנא למה לך"

לפרשת תולדות (על פי שיעורים של הרב יאיר קהאן והרב אהרון ליכטנשטיין זצ"ל)

שדי יברך אותך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים. ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגורך אשר נתן א-להים לאברהם" עבודה זרה יא ע"ב:

8. "אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש להם ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה בצואריה מתקל ר' זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינד ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי ודלא חמי לא חמי מאי אהני לרמאה ברמאותיה ולזייפנא בזייפנותיה" תרגום חופשי: "רב יהודה בשם שמואל סיפר על חגיגה אחרת שיש ברומא. אחת לשבעים שנה הם מביאים אדם בלי מום (המייצג את עשיו) ומרכיבים אותו על כתפי אדם צולע (המייצג את יעקב) ומלבישים את העליון בבגדי אדם הראשון ושמים על ראשו את עור קרקפתו של רבי ישמעאל והיו תולים על צוארו אבן פז שמשקלו מאתיים זוז ומחפים את השווקים בנופך ומכריזים לפניו: 'חשובנו של המושל כזב', אחיו של אדוננו זייפן הוא. מי שרואה רואה ומי שאינו רואה אינו רואה. איזו תועלת תבוא לרמאי על ידי רמאותו ולזייפן על ידי זיפוף"

9. בראשית כ"ז, מ"ג: "ועתה בני שמע בקולי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה" 10. בראשית כ"ז ח"ט: "ועתה בני שמע בקולי לאשר אני מצוה אותך. לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טובים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב" 11. בראשית כ"ט, כ"ה: "מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני" 12. בראשית כ"ט כ"ו: "ויאמר לבן לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה"

1. רש"י שם: "שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו" 2. בראשית כ"ז, מו - כ"ח, א: ותאמר רבקה אל יצחק: קצתי בחיי מפני בנות חת, אם לקח יעקב אשה מבנות חת כאלה מבנות הארץ למה לי חיים. ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אתו, ויצוהו ויאמר לו: לא תקח אשה מבנות כנען... 3. יבמות סה ע"ב: ואמר רבי אילעא משום רבי אלעזר ברבי שמעון: מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום, שנאמר 'אביך צוה וגו' כה תאמר ליוסף אנה שא נא' וגו' (בראשית נ"ט, טז-יז) [רש"י: יעקב לא ציווה, אלא הם שינו מפני דרכי שלום]. רבי נתן אומר: מצווה, שנאמר 'ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני' וגו' (שמו"א ט"ז, ב) [רש"י: וכתוב 'ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך ואמרת: לזבח לה' באתי' - הקב"ה ציווה לשנות]. דבי רבי ישמעאל תנא: גדול השלום, שאף הקב"ה שינה בו, דמעיקרא [בדברי שרה] כתיב 'ואדני זקן' (בראשית י"ח, יב) ולבסוף [בדברי ה'] כתיב 'ואני זקנתי' (שם, יג) [רש"י: שרה אמרה לשון בזוי וכשגלה הקב"ה הדבר לאברהם... שינה מפני השלום] 4. בראשית כ"ז, כ"ח-כ"ט: "ויתן לך הא-להים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש. יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים" "הוה גביר לאחיד וישתחוו לך בני אמך" 5. בראשית כ"ה, כ"ט: "הוה גביר לאחיד וישתחוו לך בני אמך" 6. בראשית כ"ה, כ"ג: "שני גוים בבטנד ושני לאומים ממעיד יפרדו ולאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר" 7. בראשית כ"ח, א' ד': "ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען. קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך. וא-ל-

21. הרב אהרון ליכטנשטיין זצ"ל:
 כיצד זה ניתן למהר ולהאשים ברמייה את מי שהתורה מעידה עליהם כי היו אנשי חסד ואמת? אין כל ספק שיעקב אבינו הצר על כך שנאלץ לשקר הרבה יותר משאנו מצרים על כך. ואפשר שבדבריו "מעט ורעים היו ימי שני חיי" (מ"ז, ט), אין כוונתו רק לצער ולגלות שהיו מנת חלקו בחייו, כי אם גם לכך שחיים אלה אילצו אותו, לעתים, לפעול בדרכי מרמה.
 הקלות הבלתי-נסבלת שבה מבקרים את האבות אנשים שאינם מתקרבים לאפס קצה של מדרגתם היא מרתחה ומקוממת. הבא לבחון את דרכם של אבות האומה, צריך לעשות זאת מתוך מחשבה מעמיקה ותוך עיון בדברי חז"ל, שהעזו לבקר את האבות רק לעתים בודדות, וגם אז - בדחילו ורחימו.

13. בראשית ל"ז, ל"א-ל"ב:
 "ויקחו את כתונת יוסף וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתונת בדם. וישלחו את כתונת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו הכר נא הכתונת בנך הוא אם לא"

14. בראשית רבה תולדות ס"ז:
 "כשמוע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה גדולה ומרה וגו' אמר רבי חנינה כל מי שאומר הקדוש ברוך הוא וותרן הוא יתותרון מעויו, אלא מוריך רוחיה וגבי דידיה, זעקה אחת הזעיק יעקב לעשו ואיכן נפרע לו בשושן הבירה שנאמר ויצעק זעקה גדולה ומרה וגו' "

15. מלאכי א', ב'-ג':
 "אהבתי אתכם אמר ה' ואמרתם במה אהבתנו הלוא אח עשו ליעקב נאם ה' ואהב את יעקב. ואת עשו שנאתי ואשים את הריו שממה ואת נחלתו לתנות מדבר"

16. ברכות י ע"א:
 "בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבוא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו: 'כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה וגו' 'מאי' 'כי מת אתה ולא תחיה' - 'מת אתה' - בעולם הזה, 'ולא תחיה' - לעולם הבא. אמר ליה: 'מאי כולי האי?' אמר ליה: 'משום דלא עסקת בפריה ורביה'. אמר ליה: 'משום דחזאי לי ברוח הקדש דנפקי מינאי בנין דלא מעלו'. אמר ליה: 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך? מאי דמפקדת איבעי לך למעבד, ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד"

17. בראשית ל"ז, כ':
 "ועתה לכו ונהרגו ונשליכהו באחד הבורות ואמרנו חיה רעה אכלתהו ונראה מה יהיו חלומותיו"
 18. רמב"ן בראשית מ"ב, ט':

"יש לתמוה אחר שעמד יוסף במצרים ימים רבים והיה פקיד ונגיד בבית שר גדול במצרים, איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו, כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים, ואילו היה מהלך שנה היה ראוי להודיעו לכבוד אביו"

"ולולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשכול ואבל על שמעון ועליו, ואף אם היה רצונו לצער את אחיו קצת איך לא יחמול על שיבת אביו, אבל את הכל עשה יפה בעתו לקיים החלומות כי ידע שיתקיימו באמת"

19. בראשית, מ', כ"ג:
 "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו"

20. בראשית רבה מקץ פרשה פט:
 " 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו' (תהילים, מ', ה') זה יוסף, 'ולא פנה אל רהבים', על ידי שאמר לשר המשקים 'זכרתני' 'והזכרתני' ניתוסף לו שתי שנים"